

Vinduer, Døre og Lister.
Godt og billigt Arbejde.
Hugo Øster's Maskinsnedkeri,
Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

landi, skal eg ikki umrøða í hesum viðfangi. Kanska eg komi aftur til hetta evnið seinri.

J. H. Danbjørg.

Þorsteinn Erlingsson.

Tygum, harra blaðstjóri, bóðu meg fyrri nokrum dögum um at skriva grein í blað tygura um íslenska skaldið Þorstein Erlingsson. Eg gav tygum játt-ils mitt, men eg hugsaði ikki tá í stundini um, hvussu torført verkið er, og at tað nærum er ómøguligt at geva livandi mynd av hesum stórskaldi og yrkingum hansara í stuttari blaðgrein. Kortini skal tað vera roynt, hóast tað misseynist.

Þorsteinn Erlingsson var foddur í Hlíðarendakoti í Fljótsblíð 27. september í 1858. Hann vaks upp har í bygðunum á suðurlandinum, og longu á ungu barnsárum hansara koma skalskapargávar hansara í ljós-mála. Sagt er, at hann bert var fimm ára gamalur, tá ið hann fór at yrkja vísur. Í upp-vokstrinum seyg hann vakur-leika landsins inn í seg, og ein høvuðstáttur í øllum skaldskapi hansara er ein vátlan av hesum kærleika. Tá ið hann var 19 ára gamalur fór hann í lærða skúlan í Reykjavík, og har tók hann stúdentsprógv í 1883; sama árið sigldi hann úti til Keyppmannahavnar til at studera logfrøði við universitetið har.

Hetta var beint í einari tíð, tá ið rorslurnar og mósetningarnar bæði í politikk og í andligum livi vóru ógvuliga sterkar í Danmark. Í politikk stóðu vinstra og høgra í eljustríð, meðan javnaðarflokkurin vaks seg stinnari og sterkari ár undan ári; og í andligum víður-skiftum var hin óføra kloyvan komin í millum Brandesar-menninar øðrumegin og hina dogmabundnu kirkjuna hinu megin. Hesin ungi Íslendingurinn, ið lítið hevði av veraldargóðsi, men tess meir av andligum gávum, hómaði brátt ta leidina, ið hann átti at ganga. Í politikk kendi hann seg heima millum javnaðarmanna; tá vóru hugsjónir teirra ikki so mæðar og kámaðar, sum tær eru hjá so mongum nú á dögum, men tær vóru skfandi og glitrandi bjartar, og hann var hugtikin av tí høga endamáli, sum javnaðarflokkurin steyndi fram at: Somu rættindi fyrri øll mannsins børn her á foldum, og ljós og heilsubót til teirra, ið illa vóru stódd í samfelagnum. Í andligum spurningum var hann ivamaður, men hann leitaði altíð eftir sunnleikanum. Hesi lyndisýðikenni hansara vóru atvold til, at hann kom í stríð við dogmakirkjuna; hvussu beiskur og bitur hann var við hana, kemur á mongum stóðum grovliga fram í kvæðum hansara. Tað var so háttad við honum altíð, at hann sum hann sá órættin ríkja í háseti, har var ikki mark fyrri beiskleika hansar.

Í 1887 hildu Íslendingar í Keyppmannahavn mikla veitslu til minnis um, at hundráð ár vóru farin, síðani Íslands besti vinur og vælgerðarmaður, Rask, var borin í heim, og til hesa veitslu yrkti Þorsteinn kvæði um Rask:

SPÆLA TYGUM Í

sum í hini 45. roðini, ið byrjar **13. november**, burturlutar

3 milliónir 726 túsind krónir,

sum fara sundur ímillum **21.175 vinningar** og **8 premiur.**

Lutaseðlar eru at fáa hjá

harra Poul Johannesen,
Tórshavn,

ásamt í samsøluni við høvuðsskrivstovuna, Amagertorv 11, Keyppmhvn.

Hitt danska ríkið tryggjar vinningarpeningin.



Þu komst þegar Fróni reið allra mest á, er aftvana synir þess stóðu og myrkviðrin umliðnu öldunum frá þar eldgomla skjánum hlóðu; en hamingja Íslands þá eygði þig hjá þeim árstjórnum fyrstar sem glóðu; og þaðan vjer áttum þann fagnad að fá, sem fast hevar komið af góðu.

Því fát er frá Donum, sem gafan oss gof, og glógt er það enn, hvað þeir vilja. Það blóð, sum þeir þjóð vorri út sugu af, það orkar ei tíðin að hylfa.

Kvæðið endar eins og lovsöngur til Rasks; tí at hann var tann, ið setti lív og lívsdrivi aftur í hina ungu ættina og hann var eina ídnastur til at byggja upp aftur tann halgidómin, sum Íslendingar áttu í fornöld, men sum nú var nærum avtollaður. Her torvar bert at minna á *Híð íslenska bókmentaffelag*, ið Rask var oddamaður fyrri at stovna, og sum enn starvar við ídni og treystleika til frama fyrri íslenska bókmentir og íslenska siðmenning. Sjálvandi varðveita tí Íslendingar minni Rask:

Því lætur það barnan sin blessa þann mann og bera sfer nafn hans á muini.

Tað álópið, sum Þorsteinn í hesum kvæði gjörði á Danir, tókta teimum ógvuliga illa um; tað reið eisini um snarið, annaðhvort hann skuldi fáa loyvi at vera við universitetið, ella hann skuldi verða burturrikin. Hann gav upp at at lesa logfrøði og fór at sækja sær kunnleika í øðrum greinum, á somu tíð sum hann helt lívinum uppi við at undirvísa.

Í 1891 fóru Íslendingar í Keyppmannahavn at geva át nýtt blað, ið æt *Sunnanfari*, og tað var mánaðarblað við myndum. Onki er at ívast í tí, at *Sunnanfari* setti djúp spor í menningarlivid hjá íslenska fólkinum. Har komu ungu skaldini fram, og mong teirra kvóðu við einum nýggjum lag, ið neyvann hevði verið borið fram á íslendskum áður. Har var í hesum lagnum drivi og kollvelt-ingarhugur; ikki bert samfelagið átti at vera umbroytt; men eisini kirkjulæran og kirkjuvaldið vóru háðad og illa viðfarin. Mangir teirra, ið tá vóru ungmennti og bórú sínar nýggju hugsanir fram í *Sunnanfari*, liva enn og eru navnframar langt út um strendur Íslands; vit kunnu nevna Einar Hjørleifsson Kvaran, Einar Benedictsson, Þorstein Gísalson, Ágúst H. Bjarnason, Helga Pjeturs og aðrar. Jú so satt er hetta eitt vakurt og prútt líð av monnum, ið hevur hildið heiður Íslands hátt. Men Þorsteinn Erlingsson er deyður; hann fór burtur longu í 1914; tá var hansara veiki kroppur ikki longur mentur at býsa hansara eldgitnu skaldsál; tá fekk bróstsjúkan

bilbugi við honum. Ivaleyst er tað, at Þorsteinn var tann av »Sunnanfaramonnum, sum mest gnyggj stóðst av. Slik kvæði sum »Órlög guðanna« og »Órbirgð og aður« loyptu ræðslu á mangan mann og fingi gamlir embætismenn og háltmetnar kirkjustuðlar at órógvast og óttast agaloystinum og guðloysinum, sum teir hildu seg finna í hvørjari reglu. Og satt er tað, at sjaldan hevur so ertandi og argandi kvæði verið yrkt sum »Órlög guðanna«. Longu í fyrsta orindi kemur hetta fram: Kristindómurin er »geingin í garð«, guðarnir burturrikinir og hin blóðigi krossurin komin í staðin.

Hin heilagu goð voru af Ólympi ærð og áttáðar frelsið í naðum, og listin hin griska lá svivirt og særð hjá Seif og Appolló danum.

Þar byggið fyrr Jappitar blómlegast lond, uns beygði hann ellinnar þungi; og svipana guðinum gamla ár hond tók Gyðingakongurinn ungi.

Og næst var svo krossinn með nauding og þrant að norrænu þjóðunum borin, og svipan og morðvopnin bruta honum braut, og blóðug og marg voru sporin.

Í kvæðinum verður síðan sagt frá, hvussu kristindómurin kemur til norðurlanda og rekur gomlu guðarnar úr háseti, hvussu fyrst Norra boyggir seg.

Og óhreinkast tók nú hið ásranna blóð í Ynglinga goðbornu niðjum, er Olafur Trygvason andverðar stóð í andskotaflokkinum miðjum.

Og hann fylgir so søguni og visir, hvussu gomlu guðarnir máttu lúta, eisini í Íslandi, og kvæðið endar við hesum báðum orindum:

En Kristi og Jehóva þyrmda [eirdu] þeir þá, og þeir eiga að sitja þar leingur, en eitt sinn man dagurinn upprekna sá, að yfir þá dómurinn geingur.

Því kóngar að síðusta komast í mátt, og keisarar náblefum faldar, og guðirnir reka sinn brothætta bát á blindsker í hafjafði kalda.

Hetta kvæðið er ógvuligin bersógð, og Einar H. Kvaran hevur mælt hesi orðini um tað: »Hann (Þorsteinn) gjörði atsókn á guðs-hugmyndina. Hann lýsti vanvirðing sína á tí guði, sum læt alla órættvísina, allan ójavnadinn eiga rúmar ræsur, men altíð var í parti við ríkidóminum, men læt fátæklingarnar vera utanfyri alla singing. Hann talar um tað við gleði, at forlog guðanna vóru øll eins.«

Í »Órbirgð og aður« yrkir hann um, hvussu altíð hevur verið præðikad um fátæktina, og hvussu Harrin í náði sínari hevur veitt okkum hana. Ja, so var tað fyrr; men tá ið ein nú hyggur at mannahæminum, so ser ein, at teir, ið kristiligastir

eru kallaðir, eiga mesta ríki-domi og hava størsta vald. Og tað er onki at ívast í, at tann rangan á kristindóminum, sum so ofta verður tikin fyrri rættu av hugsanarloysingum, er ógviliga vel lýst í hesum orind-unum:

Og eins er drottinn audi voram hjá og allar vorar syndaflækur greiðir, og bornin okkar verða völdug þá, þó vitid skorti, náðin guðs þau leiðir.

Og eins er það, að þá sem eiga gull, frá þjófnad verndar náðherrann blíð, en þúsund svarthol á hjer fjadinn full af flokkupjóð og øðrum sultarljóð.

Tá ið hesi kvæðini vóru fram-komin, var eldur í koluni. *Kirkjublaðið* í Íslandi tók til at mótmæla, og Matthias Jochums-son, ið aldri á ævi sínari var trongskygður maður, helt nú vera ovlant vaðið, og hann skrivar í brævi til *Sunnanfara* atfinningar sínar í skemtandi orðum.

Tað, ið her er nevnt frammanundan, er bert ein strongur á horpu Þorsteins. Hon hevði eisini aðrar strongir, ið sögdu frá náttúruni í Íslandi og titrandi sungu um gleði og sorgir lívsins. Og so einfalt sum hann kann flyta fram minningar frá barnsárum sínum, t. d. í kvæði-num »Í Hlíðarendakoti«, sum hann yrkir úti í Keyppmannahavn:

Fyrr var oft í koti kátt, krakkar ljeku saman, þar var laungum hlegið hátt, hent að morgu gaman;

Því vill hvarfla hugurinn, hettalavnir góðir, heim í gamla hópin minn, heim á fornar slóðir.

Í 1895 kom hann heimaftur til Íslands, var fyrst blaðstjóri í Seyðisfirði í nokur ár, men kom so til Reykjavíkar og búði har til deyðadags. Sjálvandi dugdu allir Íslendingar tá at meta hann sum skald; men kortini fekk hann bert 600 kr. um árið, inn til í 1909 skaldalónin varð hækkað npp í 1200 kr.

Íslensk tónaskald gjördu log til fleiri av songum hansara, og teir vóru brátt sungnir um alt Ísland. Í »Íslenzk Songbók« eru tólv kvæði eftir hann (tað er út-gávan frá 1911, sum eg havi). Annars eru kvæði hansara fleiri ferðir út-givin; hann gav bókinu navn »Þyrnar«. Seinasta út-gávan kom í 1918, fyra ár eftir deyða hansara. Hini tvey seinastu orindini í bókini yrkti hann, tá ið hann lá til at andast. Tey eru gott prógv fyrri, at to at lív hansara fyrri mannaeygum syntist at vera merkt av órógv og beiskleika, so var kortini innast inni háborin friður og stórffingin mildeiki yvir sálarlívi hansara. Orindini eru hesi:

Og nú fór sól at nalgast æginn, og nú var gott að hylta sig, og vakna upp áður einhvønn daginn með eitliff glada kringum þig.

Nú opnar fangid foftran góða og fadmar þreytta barnið sitt; hún býr þar hlýtt um brjóstid móða og blessar tokað angað þitt. Hæn veit hve bjartur bjarminn var, þótt brosin glóðu sofi þar.

Alt Ísland syrgdi, tá ið Þorsteinn Erlingsson fór til gravar. *Símun av Skarði.*

„Føroyatíðindi“.

I.

Tann, ið hevur givið gætur eftir »Føroyatíðindi«, hevur bitíð merki í eina grotuliga skinklan og vinglan í blaðsins politisku stóðu. Her sipast ikki bert til tað, at blaðið byrjaði sum eitt salt sjálvstýrisblað, ið so fánaði burtur frá stóðu síni, inn til tað sló heilt um og kom í hendurnar á teim sambandsku sambandsmonnum, yvirdansk-arunum, hin reyði eyðstrubarin Bennedsen, fyrstilerari, og nú hin ¾-akademikarin harra H. Thomsen, »inkarnationin« av øllum afturfaldi, tilbíðjarin av »dispotismuni«, blaðamaður, keyppmaður og útferðaraspirantur — helta seinasta eftir tíðindum — o. s. fr.

Hitt mest ovuta í einum blaði er linjuloysi í tess stóðu. Eitt tilfiki ræðuligt linjuloysi og miðloysi hevur alt og als valdað »Føroyatíðindis« núverandi blaðstjóra í hansara operatiónum. Hann er hin flottasti rekordtakari í at eta orð síni aftur og káva og skava útyvir stokkonservativa mólni og embætis- og stórmannasleiska mósn sínum. Vit taka fram eitt dóm, eitt av teim mongu: blaðsins stóðu til Grønlandssakina. Effersee og »konsortium« vóru ímóti við hond og fót, at nakað sum helst skuldi gevast eftir í stongilinum við Grønland, og fordu teir fram við kraftiga verjudunan teirra: eingin fiskur, als eingin móguligleiki, Grøn-landingarnir skuldu verjast sum fornléivdir o. s. fr., ljóðaði tað. Og sí, harra H. Thomsen mól og tvassaði uppi í sum best. Men lívsins royndir sögu annað. Harra Thomsens og konsortiums vitskapsliga prógvann um, at Grønland dugdi einki, opinberaðist sum »hopiloysi« luft og humbukka. Og sí aftur